
D'on ve que els catalans són tacanys o garrepes?

Autor:

Data de publicació: 22-11-2020

La "Divina Comèdia", escrita sobre l'any 1313, retrata l'odi que els italians de l'època tenien dels catalans i ja esmenta el tema que eren "àvids i picants"

César Cervera

25/01/2016

NOTÍCIES RELACIONADES

El que la llegenda negra contra Espanya no compta amb les lleis de les Índies

El cochineal, l'insecte que l'Imperi Espanyol valora tant com l'or

"Si el meu germà pogués preveure això/ evitaria la pobresa cobdícia dels catalans, per no rebre cap dany", cita el florentí Dante Alighieri en la seva famosa "Divina Comèdia"(Paradís, Cançó VIII). Ja al segle XIV, quan es va escriure aquesta obra poètica, la millor manera d'insultar un català era recordar la rigidesa de les seves butxaques. Un prejudici estès per l'Itàlia medieval que va veure amb mals ulls l'arribada de comerciants i soldats catalans que acompanyaven el govern aragonès sobre Sardenya i Sicília, així com la seva influència en el Regne de Nàpols.

El Papa Bonifaci VIII va animar els habitants de Palerm a aixecar-se contra els "bàrbars"

En concret, l'escriptor Josep Pla va situar l'animadversió de Dante per part dels catalans en l'episodi històric de Vespers sicilians, quan la Corona d'Aragó no va esquivar amb dificultats per consolidar la seva influència a Itàlia.

L'hostilitat contra els catalans va ser arrossegada pels mateixos pontífexs de Roma –la gran majoria italians– que no es van comunicar amb l'arribada de tropes estrangeres a la península Cursiva. No per res, el Papa Bonifaci VIII va escriure el 1298 encoratjant els habitants de la ciutat siciliana de Palerm a aixecar-se contra els "bàrbars". I més tard, l'odi contra els aragonesos, concentrats en els catalans, va servir de base per a la llegenda negra que va acompanyar tots els espanyols de l'època imperial durant la seva hegemonia sobre Itàlia.

El tema aterra a Espanya

No obstant això, el tema sobre la racanería catalana es va traslladar a Espanya molt més tard, al segle XVIII. Com va passar a Itàlia, l'augment dels comerciants catalans a Espanya va despertar els prejudicis vinculats amb aquest gremi. L'excel·lent situació geogràfica de Catalunya i la seva vocació marítima van contribuir a l'auge del comerç en tota la geografia espanyola. Era costum que els segons fills de les famílies catalanes riques es dediquessin al comerç, la qual cosa va provocar el progressiu desplaçament dels genovesos, holandesos i anglesos que, fins aleshores, havien estat el major beneficiaris de l'arribada de mercaderies d'Amèrica.

"Un dels insults que s'utilitzen contra els catalans és el del mal comerciant"

"El poble d'Espanya coneixia els catalans per la seva activitat comercial, de la mateixa manera que els castilians van ser identificats com a funcionaris i advocats", explica Ángel Puertas, autor de "Catalunya vista por un madrileño" (Albores), que intenta desmentir els temes sobre els catalans. Sent portadors de liquidesa econòmica, els catalans ho van aprofitar per convertir-se en prestamistes, al fundar la taula de canvi, una activitat que mai s'ha vist bé en la història. "Els insults que s'utilitzen contra els catalans són els del mal comerciant: rácano, cobdiciós, usurer...", recorda Puertas.

Així, la paraula espanyola «tacaño», que fa referència a una persona miserable, garrepa, mesquina, , va servir per designar el comerciant portat a la seva pitjor condició. Un insult llançat contra els catalans, fruit de les pedreres locals, que també són compartides pels escocesos –històricament compromesos amb el comerç– i els jueus, que a l'edat mitjana exercien la feina dels prestadors, per a la resta d'Europa.

Però més enllà dels prejudicis maliciosos, hi ha alguna base darrere de l'insult d'avui? Segons l'opinió de l'autor de «Catalunya vista per un Madrileny», «no hi ha res segur d'aquesta fama», la qual cosa no vol dir que «els catalans tenen un tracte més precís dels diners fins i tot de la tradició dels comerciants». "És més comú que, per exemple, si s'està prenent una copa amb amics tothom sempre pagui lo seu...", diu Puertas, amb seu a Palau de Plegamans (Barcelona) des de fa més d'una dècada. És, potser, la lleugera empremta d'un insult amb més de set segles d'història.